

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

MSM med etnisk minoritets bakgrund; stigma, diskriminering och forskningsmetod.

En systematisk litteraturstudie.

Författare: Solveig Lövestad

Program: Folkhälsovetenskapligt program 180 hp
Examensarbete i folkhälsovetenskap VT 2009

Omfattning: 15 hp

Handledare: Karin Stenqvist

Examinator: Anette Sverker och Karin Staland-Nyman

Sahlgrenska akademien
Enheten för socialmedicin

Svensk titel: Stigma, diskriminering och forskningsmetod. En litteraturstudie om MSM med etnisk minoritetsbakgrund

Engelsk titel: Stigma, discrimination and research methods. A literature review about MSM from ethnic minorities

Författare: Solveig Lövestad

Program: Folkhälsovetenskapligt program 180 hp
Examensarbete i folkhälsovetenskap VT 2009

Omfattning: 15 hp

Handledare: Karin Stenqvist

Examinator: Anette Sverker och Karin Staland-Nyman

SAMMANFATTNING

Introduktion: Det finns ingen vetenskaplig forskning i Sverige om hur stigma och diskriminering upplevs av Män som har Sex med Män (MSM) med etnisk minoritetsbakgrund. Det är viktigt med utökade kunskaper i ämnet, för att därmed kunna skapa bättre förutsättningarna för att effektivt förebygga HIV och psykisk ohälsa i målgruppen. **Syfte:** Denna litteraturstudie har två syften: Att undersöka vad internationell forskning beskriver om stigmatisering och diskriminering relaterat till MSM med etnisk minoritets bakgrund, samt undersöka vilka metoder som använts vid internationell forskning på målgruppen. **Metod:** En systematisk litteraturstudie med deskriptiv design. Sökningar av artiklar genomfördes i databaserna PubMed och Scopus. Slutliga urvalet resulterade i 14 artiklar. Analysen av artiklarna är baserad på identifiering av teman kring stigma och diskriminering av MSM med etnisk minoritets bakgrund, samt identifiering av valda forskningsmetoder på målgruppen. **Resultat:** I majoriteten av de amerikanska artiklarna framkom att MSM med etnisk minoritetsbakgrund upplevde diskriminering av den vita gay rörelsen, på grund av sin etnicitet. Stereotyper och subtila former av rasism var vanligt förekommande. Några av artiklarna visade också på Stigmatisering inom de etniska grupperna på grund av den sexuella identiteten. **Diskussion:** Vetenskaplig forskning kring stigma och diskriminering relaterat till MSM med etnisk minoritets bakgrund är bristfällig och det saknas liknande studier i Europa och övriga västvärlden. Mer forskning kring ämnet är nödvändigt.

Sökord: MSM, etnisk minoritet, stigma, diskriminering, metod

ABSTRACT

Introduction: There is no scientific research in Sweden that has studied the experience of stigma and discrimination among Men who have Sex with Men (MSM) from ethnic minority groups. It is important to get more knowledge about these issues in order to create more effective prevention efforts against HIV and mental distress within this population. **Aim:** There are two aims with this literature review: To investigate what international research describes about stigma and discrimination related to MSM from ethnic minorities, and to investigate which methods are used in the international research conducted on this population. **Methods:** A literature review with a descriptive design. Articles were searched in the databases PubMed and Scopus. The final selection resulted in 14 articles. The analysis of the articles is based on identification of themes related to stigma and discrimination towards MSM from ethnic minorities. It is also based on the identification of research methods conducted on the target population. **Results:** In the majority of the articles from United States, it was stated that MSM from ethnic minority groups felt discriminated by the white gay community due to their ethnic background. Stereotyped identities and subtle forms of racism were common issues. Some of the articles also mentioned stigmatization from within the ethnic community due to the sexual identity. **Discussion:** There is a lack of scientific research about stigma and discrimination related to MSM from minority groups and there is a lack of studies in this issue in Europe and the rest of the western world. More research on this issue is required.

Keywords: MSM, ethnic minority, stigma, discrimination, methods

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

BEGREPPSDEFINITIONER.....	1
BAKGRUND.....	2
<i>Stigma och diskriminering.....</i>	<i>2</i>
<i>Tidigare studier i Sverige.....</i>	<i>4</i>
PROBLEMFÖRMULERING.....	5
SYFTE.....	6
<i>Frågeställningar.....</i>	<i>6</i>
METOD.....	6
<i>Urvalskriterier.....</i>	<i>7</i>
<i>Inklusionskriterier.....</i>	<i>7</i>
<i>Exklusionskriterier.....</i>	<i>7</i>
<i>Datansamlingsmetod.....</i>	<i>7</i>
<i>Tabell 1.....</i>	<i>8</i>
<i>Urval av artiklar.....</i>	<i>8</i>
<i>Analys och bearbetning av data.....</i>	<i>9</i>
RESULTAT.....	10
<i>Tabell 2.....</i>	<i>10</i>
Metoder som använts vid studier på	
MSM med etnisk minoritets bakgrund.....	14
<i>Urval och urvalsmetod.....</i>	<i>14</i>
<i>Datansamlingsmetoder och mätinstrument som har använts.....</i>	<i>15</i>
Beskrivningar samt uttryck av stigmatisering	
och diskriminering.....	16
<i>Av vilka kände sig männen stigmatiserade och diskriminerade?.....</i>	<i>16</i>
<i>Subtil diskriminering och uppdelning relaterat till etnicitet.....</i>	<i>17</i>
<i>Stereotypa bilder och objektifiering baserat på etnicitet.....</i>	<i>18</i>
<i>Uttryck av stigmatisering och diskriminering</i>	
<i>relaterat till sexuell identitet.....</i>	<i>19</i>
DISKUSSION.....	20
<i>Resultatdiskussion.....</i>	<i>20</i>
<i>Metoder vid studier på MSM med etnisk minoritets bakgrund.....</i>	<i>20</i>
<i>Beskrivningar av stigmatisering och diskriminering.....</i>	<i>21</i>
<i>Förförståelse och metoddiskussion.....</i>	<i>22</i>
<i>Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet.....</i>	<i>23</i>
SLUTSATS.....	23
REFERENSER.....	25
<i>Artiklar i litteraturstudien.....</i>	<i>26</i>

BEGREPPSDEFINITIONER

Män som har sex med Män (MSM)

Begreppet är brett i sin definition och fokuserar huvudsakligen på den sexuella handlingen mellan män. Begreppet innefattar de män som har sex med andra män oavsett sexuell orientering, köns identifiering samt oavsett om de har sex med kvinnor eller inte. Begreppets användning härstammar delvis ifrån behovet att ur ett epidemiologiskt perspektiv kunna definiera en av de handlingar som ökar risken för att få HIV bland män, nämligen oskyddat anal sex (WHO, 2008).

Själv identifiering

I föreliggande litteraturstudie menas att männen i det här fallet identifierar, eller inte identifierar sig med en viss sexuell orientering som exempelvis MSM, homo-, bi- eller transperson.

HBT

Är ett samlingsbegrepp som innefattar homosexuella, bisexuella och transpersoner.

BAKGRUND

Det övergripande målet för folkhälsopolitiken är att skapa förutsättningar i samhället för en god hälsa på lika villkor i hela befolkningen. För att uppnå detta ingår insatser för att förebygga spridning av smittsamma sjukdomar som exempelvis HIV, samt att värna om en trygg sexualitet fri ifrån fördomar, diskriminering och våld (Folkhälsoinstitutet, 2009). I det målinriktade folkhälsoarbetet ingår att både främja hälsa och förebygga sjukdom och detta uppnås genom att skapa förutsättningar och miljöer som främjar hälsa, samt genom insatser som förmedlar kunskap och ökar medvetenheten i befolkningen om samband mellan levnadsvanor och hälsa. Ett steg i det organiserade och effektiva folkhälsoarbetet är att få faktabaserad kunskap om hälsosituationen i olika befolkningsgrupper samt utbredningen av risk- och frisk faktorer hos dessa. Den faktabaserade kunskapen är viktigt för att få bra underlag till att sätta upp mål i folkhälsoarbetet, samt för att kunna skraddarsy folkhälsoinsatser riktade mot specifika målgrupper (Pellmer & Wramner, 2001).

I Sverige finns ungefär 5000 personer som lever med HIV (Smittskyddsinstitutet, 2009) och i en av de grupper där HIV förekomsten ökat som mest är bland Män som har Sex med Män (MSM). Under 2000 talet pågick en kontinuerlig ökning av HIV fall i denna grupp, fram till år 2008 då antalet HIV fall för första gången sjönk från 80 till 63 fall (Smittskyddsinstitutet, 2009). Trots det minskade antalet HIV fall i gruppen, är det för tidigt att dra slutsatsen att trenden har vänt. Ett tecken på att oskyddat sex fortfarande är utbrett i gruppen, är att antalet klamydiafall ökat bland MSM (Västra Götalands Regionen, 2009). I Socialstyrelsens rapport *Nationella kommunikationsstrategin för förebyggande arbete mot HIV, sexuellt överförda infektioner och vissa blodburna sjukdomar* (2008) är ett av de övergripande målen att begränsa spridningen av HIV och Sexuellt överförbara sjukdomar (STI). Samtidigt är ett av delmålen att fram till år 2016, ha halverat antalet nyupptäckta fall av HIV som smittats i Sverige. I strävan att uppnå detta är det preventiva HIV arbetet en grundsten och till de grupper som enligt den nationella strategin bör högprioriteras, hör gruppen MSM (Socialstyrelsens, 2009).

I gruppen MSM ingår män med invandrarbakgrund som har sex med andra män och som fortsättningsvis kommer att benämnas MSM med etnisk minoritetsbakgrund. Gruppen är ingen homogen grupp eftersom männen kommer ifrån olika länder, har olika bakgrunder och därmed även har olika erfarenheter. Bland dessa män finns de som är öppna med sin sexualitet, medan andra män lever i heterosexuella förhållanden och inte vill, eller vågar vara öppna. Några definierar sig som homo- eller bisexuella medan andra förkastar sexuella kategoriseringar. Uttalanden ifrån olika organisationer som möter män ur denna målgrupp menar att flera av männen kommer ifrån länder där homosexualitet är tabubelagt och *stigmatiserat* (Västra Götalands Regionen, 2009; Riksförbundet För Sexuellt Likaberättigande, 2009^a, 2009^b; Västra Götalands Län, 2005) och där homosexualitet anses vara både sjukligt, skamligt och ibland till och med kan leda till dödsstraff (Riksförbundet För Sexuellt Likaberättigande, 2009^b).

Stigma och diskriminering

I Svenska Akademiens ordlista (2008) kan läsas att ordet *stigma* betyder *sårmarke* samt *vanärande kännetecken*. Att *stigmatisera någon*, betyder således att *framkalla stigma hos någon* eller att *socialt brännmärka någon* (Svenska Akademiens Ordlista, 2008). Härkomsten av ordet, samt den sociala brännmärkningen beskrivs av Goffman (1990);

The Greeks /.../ originated the term stigma to refer to bodily signs designed to expose something unusual and bad about the moral status of the signifier. The signs were cut or burnt into the body and advertised that the bearer was /.../ a blemished person, ritually polluted to be avoided, especially in public places (s.11).

Stigmatiseringen är baserad på normer, värderingar och fördomar som finns i samhället och leder ofta till att männen diskrediteras, diskrimineras och blir dåligt behandlade. För männen kan stigmatiseringen antingen vara påtaglig och synlig genom handlingar och uttalanden ifrån omgivningen, eller te sig som upplevelser och känslor av att vara diskriminerad och dåligt behandlad (Preston; D'Augelli; Kassab; Starks, 2007). Stigmatisering kan innebära att männen tillskrivs stereotypa och negativa egenskaper, exempel på detta kan vara att männen avhumaniseras och avpersonifieras genom att heterosexuella personer främst fokuserar på människans sexuella beteenden och därmed osynliggör att det existerar kärlek, ömhet och känslor mellan män (SOU, 2001). Ett annat exempel är att männen utesluts eller fördöms av sina närstående. I sin förlängning kan stigmatiseringen leda till att männen börjar känna ett självförakt, en form av internalisering och självattribuering av omgivningens negativa attityder (Preston et al, 2007). Normer och värderingar i samhället leder även till att många av männen blir stigmatiserade i hälso- och sjukvården, samt andra instanser som bemöter dem med en fördomsfull och diskriminerande attityd (WHO, 2008).

Definitionen av diskriminering beskrivs i Diskrimineringsombudsmannens (D.O) (2009) som att;

/.../ någon blir sämre behandlad än någon annan och behandlingen har samband med kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet [eller] sexuell läggning /... / (D.O, 2009)

Det beskrivs även att diskrimineringen kan te sig på olika sätt genom att vara direkt, indirekt eller uttrycka sig i form av trakasserier (a a). Att vara direkt diskriminerad innebär att en enskild person öppet missgynnas och behandlas sämre än någon annan, medan indirekt diskriminering handlar om att en person genom bestämmelser, kriterier och förfaranden som utåt kan verka neutrala, i själva verket missgynnas (Riksförbundet För Sexuellt Likaberättigande, 2006).

Även om gruppen inte är homogen, så är många av männen i gruppen utsatta och sårbara i den bemärkelsen att de riskerar att diskrimineras och stigmatiseras på flera sätt. Männen riskerar att diskrimineras på grund av att deras sexuella handlingar är normbrytande och således strider emot de handlingar och strukturer som upprätthåller heterosexualiteten som norm. Detta har inom queerteorin kommit att definieras med begreppet *heteronormativitetsprincipen*. Med hjälp av heteronormativitetsprincipen analyseras de sociala handlingar, lagar, institutioner och strukturer som både upprätthåller och reproducerar heterosexualiteten som norm (Ambjörnsson 2006; Avrahami 2007). Följden av heteronormativiteten blir att samkönad sexualitet ses som något onormalt och oacceptabelt, vilket i sin förlängning leder till att de som inte följer normen riskerar att stigmatiseras och diskrimineras (Avrahami, 2007).

Männen riskerar också att stigmatiseras eftersom de per definition tillhör en grupp som ofta associeras och kopplas ihop med HIV och AIDS. I teorin kan detta exempelvis innebära att många män inte vågar testa sig för HIV eller berätta om att de är HIV positiva, eftersom de är

rädda för att detta leder till att de stämplas som eller associeras med homosexuella och således riskerar att bli stigmatiserade och diskriminerade. Samtidigt förvärras stigmatiseringen och diskrimineringen av redan marginaliserade grupper, i det här fallet MSM, just på grund av att de kopplas samman med HIV och AIDS och detta gör dem mer sårbara och ökar stigmatiseringen och diskrimineringen ytterligare (Parker & Aggleton, 2002).

Slutligen finns en tredje faktor som bidrar till stigmatisering och diskriminering av MSM med etnisk minoritets bakgrund, nämligen det faktum att männen tillhör en etnisk minoritet och således institutionellt diskrimineras av majoritetssamhället. Enligt en rapport ifrån SOU (2006) är;

Insikten om den institutionella diskrimineringen /.../ en viktig insikt, därför att den flyttar fokus från individen till de strukturer som skapar diskriminering, vilken i sin tur upplevs och påverkar individerna och deras hälsa och folkhälsa i stort. (s.37).

Ofta ges mellanmännsliga förklaringar till att människor diskrimineras, när det istället är viktigt att vi ser på de strukturer som omger individer och försöker finna förklaringsfaktorer till diskriminering i dessa (a a). Teorin hjälper till att synliggöra att männen med etnisk minoritets bakgrund inte bara riskerar att stigmatiseras och diskrimineras av den egna gruppen eller av enskilda individer, utan att diskrimineringen sker på strukturell nivå däribland av hälso- och sjukvården samt organisationer och instanser som riktar sig mot män ur målgruppen.

I den strukturella diskrimineringen ingår konstruerandet av motsatsparen ”vi” och ”dom”, där *dom* representeras av de personer som invandrat eller har en annan etnisk bakgrund, medan *vi* representeras av ”det svenska” och av ”svenskar”. I linje med detta kan man höra beskrivningar om svenskar och Sverige som ett föregångsland i HBT frågor, medan människor ifrån etniska minoriteter ofta beskrivs som bakåtsträvare och traditionella. Enligt en rapport ifrån Riksförbundet För Sexuellt Likaberättigande (2006) så beskrivs HBT personer med etnisk minoritets bakgrund som offer för sin egen kultur och detta görs utifrån antaganden om ”kulturella skillnader” mellan Sverige och en del andra länder.

Tidigare studier i Sverige

Det finns nästan inga tidigare studier som gjorts på MSM med etnisk minoritets bakgrund, den studien som enbart studerat denna målgrupp, *Sexo Completo* (1998), gjordes på 18 latinamerikansk män i Stockholm genom intervjuer och deltagande observationer. Syftet med studien var att få en ökad kunskap om de kulturella faktorer som påverkade männens sexuella beteenden och relationer, samt att få reda på mer om männens attityder kring HIV och AIDS. En annan kvalitativ studie som gjordes på uppdrag av Folkhälsoinstitutet (2002); *...som en kamel med två pucklar. Om homosexuella invandrare i Sverige*, var inte specifikt riktad mot MSM med etnisk minoritets bakgrund, utan män ur denna grupp ingick i studien tillsammans med lesbiska invandrar kvinnor. Studiens resultat tydde på att många upplevde stigmatisering och diskriminering i förhållande till familjen, men även i det svenska samhället. I ytterligare en rapport som publicerades av Riksförbundet För Sexuellt Likaberättigande (2006) - *”Det trodde jag inte om Sverige” En studie om arbetsmarknadssituationen för HBT personer med etnisk minoritetsbakgrund* - ingick män ur målgruppen i studien tillsammans med homosexuella kvinnor. I studien beskrevs situationen för fyra HBT personer med etnisk

minoritets bakgrund och i resultaten framkom aspekter kring rädsla för negativ särbehandling, samt teman kring den sexuella identiteten (a a).

I rapporten *Hälsa på lika villkor? Hälsa och livsvillkor bland hbt-personer* (2006) som baserades på data ifrån den nationella Folkhälsoenkäten 2005, analyserades bland andra hälsosituationen för HBT personer med härkomst i länder utanför Sverige (Statens Folkhälsoinstitut, 2006), således ingick män ur målgruppen i denna studie. Trots att studien inte var gjord enbart på MSM, så kan resultaten ifrån denna studie ge oss indikationer om hur hälsosituationen kan se ut för en del av männen i målgruppen. I studien framgick att utlandsfödda HBT personer i större utsträckning än övriga befolkningen hade övervägt att ta sitt liv. Samtidigt var det vanligare bland utlandsfödda HBT personer att ha känt brist på tillit till andra människor och att ha saknat praktiskt stöd av någon vid problem eller sjukdom. Vidare var för utlandsfödda transpersoner, förtroendet för samhällsinstitutioner mindre jämfört med de personer som var födda i Sverige. I studien framgick dock inte de bakomliggande faktorerna och orsakerna till varför fler HBT personer födda i annat land hade övervägt att ta sitt liv, känt brist på tillit till andra människor, saknat praktiskt stöd och haft mindre förtroende för samhällsinstitutioner.

Stigmatisering och diskriminering av männen har lett till att det finns många svårigheter att effektivt nå ut med preventionsinsatser till MSM med etnisk minoritets bakgrund. Då många inte vill eller vågar vara öppna med sin sexuella identitet, leder detta också till vissa svårigheter att nå ut till männen i forsknings sammanhang. Då den forskningsbaserade kunskapen om stigmatisering och diskriminering av MSM med etnisk minoritets bakgrund i Sverige i de närmaste är obefintlig, är det viktigt att få mer kunskaper inom området. Det finns idag ingen vetenskaplig forskning i Sverige som specifikt forskat kring stigma och diskriminering av målgruppen. Vi vet inte om stigmatiserade samt diskriminerade upplevs som en vanlig företeelse av MSM med etnisk minoritets bakgrund, hur denna stigmatisering och diskriminering i så fall ser ut och uttrycker sig, eller varifrån, och från vem den kommer.

PROBLEMFORMULERING

Ur ett folkhälsoperspektiv är det viktigt med utökade kunskaper i ämnet för att därmed kunna skapa bättre förutsättningar att effektivt förebygga och minska riskerna för männen i målgruppen att smittas av HIV och drabbas av psykisk ohälsa och isolering. Att få mer kunskap om stigma och diskriminering, kan bidra till att få en bredare bild över hur stigmatiseringen ser ut och varifrån den kommer. Detta kan i sin förlängning också motverka att förenklade förklaringar till stigma skapas och reproduceras.

En studie på målgruppen kring detta ämne är inte möjligt inom ramen för detta examensarbete och till detta finns det två skäl; det ena skälet är att den disponibla tiden är för kort för att lyckas få tag på informanter och göra en studie i ämnet. Det andra skälet är att det behövs mer bakgrundkunskap, dels om vad befintlig forskning säger om stigma och diskriminering relaterat till denna målgrupp, samt om de metoder som använts för att uppnå ett urval informanter ur målgruppen. Då ingen svensk vetenskaplig forskning kring MSM med etnisk minoritetsbakgrund i ämnet finns att tillgå, är det specifika syftet för denna studie att få en kunskapsöversikt över vad internationell forskning säger om stigma och diskriminering relaterat till målgruppen, och de urvals- samt datainsamlingsmetoder som använts vid studier riktade mot gruppen.

SYFTE

Syftet med föreliggande litteraturstudie är att undersöka

- Vad internationell forskning beskriver om stigmatisering och diskriminering relaterat till MSM med etnisk minoritetsbakgrund
- Vilka metoder som har använts vid internationella studier på MSM med etnisk minoritetsbakgrund

Frågeställningar

- Av vilka känner sig männen stigmatiserade och diskriminerade?
- På vilket sätt uttrycker sig stigmatiseringen och diskrimineringen?
- Vilken urvalsmetod har använts vid studier av MSM med etnisk minoritets bakgrund?
- Hur har urvalet i studierna sett ut?
- Vilka datainsamlingsmetoder och mätinstrument har använts?

METOD

Denna studie är en systematisk litteraturstudie och designen är deskriptiv eftersom studien syftar till att beskriva redan befintlig kunskap i vetenskapliga artiklar. Syftet är att genom den befintliga vetenskapliga forskningen beskriva hur stigmatisering och diskriminering uttrycker sig och blir tydlig för MSM med etnisk minoritets bakgrund. Syftet är också att beskriva de metoder som använts vid forskning på målgruppen. Den deskriptiva metoden bidrar till att ett enskilt fenomen studeras genom att grundligt och i detalj beskriva intressanta aspekter av fenomenet (Patel & Davidson, 2003). Den systematiska litteraturstudien innebär att litteratur inom ett valt ämne eller problemområde systematiskt söks, kritiskt granskas och slutligen sammanställs till en syntes av data ifrån tidigare empirisk forskning (Forsberg & Wengström, 2008). En systematisk litteraturstudie syftar vanligtvis till att ge en översikt över det aktuella kunskapsläget inom ett visst ämne, vilket är det primära syftet med denna studie. Systematiska litteraturstudier kan även bidra till att påvisa kunskaps luckor inom ett område, ge ett underlag för bildande av nya perspektiv och teorier, samt bidra till att ge vetenskapligt stöd för olika praktiker (Backman, 2008).

Att genomföra en systematisk litteraturstudie innebär att arbetet genomförs i flera steg. Det första steget innebär att motivera varför studien skall göras och detta blir själva problemformuleringen. Efter detta följer frågeställningar som skall gå att besvara och utefter frågeställningarna bestäms sedan sökord och sökstrategi. När litteraturen identifierats och valts ut, värderas och kvalitetsbedöms den litteratur som slutligen skall ingå i studien. De slutliga momenten innebär att resultaten analyseras, diskuteras och sammanställs innan forskaren slutligen drar slutsatser ifrån funna resultat och diskussion (Forsberg & Wengström, 2008).

Vid systematiska litteraturstudier bör etiska överväganden göras angående urval och presentation av resultat. Det är bland andra viktigt att välja studier som fått tillstånd av etiska kommittéer eller där etiska överväganden gjorts och det är även viktigt att presentera alla

resultat, både de som stöder och inte stöder den hypotes som ställts (Forsberg & Wengström, 2008).

Urvalskriterier

Vid den systematiska litteraturstudiens början, användes kriterier för att både utesluta och inkludera den litteratur som uppkom under sökningsprocessen. Nedan följer de inklusions- och exklusions kriterier som använts.

Inklusionskriterier

- Kvantitativa och kvalitativa studier
- Artiklar som publicerats i vetenskapliga artiklar från och med 1998 till och med 2008. Syftet med dessa val av år, har varit att få så nya vetenskapliga rön som möjligt inom området.
- Artiklar med tillgång till full text.
- Ämnen: MSM, homosexualitet, etnisk minoritet, stigma, social diskriminering, undersökningsmetoder och HIV prevention, eftersom problematiken att nå ut till målgruppen är den samma som vid forskningsmetoder på målgruppen.
- Vuxna män från 18 års ålder och äldre eftersom detta examensarbete åsyftar att studera vuxna män och inte ungdomar.

Exklusionskriterier

- Artiklar publicerade innan 1998
- Artiklar som huvudsakligen fokuserat på följande faktorer: stigmatisering av HIV positiva, stigmatisering och påverkan på riskbeteenden, MSM med intravenöst missbruk, epidemiologiska studier om HIV prevalensen eller andra sexuellt överförbara sjukdomar, den mentala hälsan av MSM.
- Kvinnor
- Män under 18 år
- Litteraturöversikter

Datinsamlingsmetod

De vetenskapliga artiklarna söktes i databaserna PubMed och Scopus. Olika kombinationer av sökord gjordes med de booleska operatorerna AND och OR. Antal poster i databaserna vid de olika kombinationerna av sökorden, samt det slutliga antalet valda artiklar redovisas i tabellen (Tabell 1).

Tabell 1. Sökord och valda artiklar

Sökord 09/05/07	Pub Med	Sco- pus	Valda
mism AND stigma*	24	33	<i>Assessment of the Chinese version of HIV and homosexuality related stigma scales</i> <i>Assessment of stigma towards homosexuality in China: A study of men who have sex with men</i> <i>Experiences of Social Discrimination among Men Who have sex with Men in Shanghai, China</i> <i>Sexual diversity among black men who have sex with men in an inner-city community</i> <i>Hiv risk and prevention among asian/pacific islander men who have sex with men: Listen to our stories</i>
mism AND minority	16	45	<i>Characteristics of Gay and Bisexual Men Who Drop Out of a Web Survey of Sexual Behaviour in the UK</i> <i>Time-Space Sampling in Minority Communities: Results With Young Latino Men Who Have Sex With Men</i>
Mism AND social discrimi nation	24	13	<i>Finding the "community" in community- level HIV/AIDS interventions: Formative Research with young African American men who have sex with men</i> <i>A qualitative exploration of the relationship between racism and unsafe sex among Asian pacific islander Gay men</i>
Homose x* AND stigma*	100	280	<i>Latino's Community involvement in HIV/AIDS: organizational and Individual perspectives n Volunteering</i>
Ethnic minority AND social discrimi nation	86	309	<i>Race and sexual identity: perceptions about medical culture and healthcare among black men who have sex with men</i> <i>Experiences of and responses to social discrimination among Asian and pacific islander gay men: their relationship to HIV risk</i>
Totalt			12

Urval av artiklar

I samtliga sökningar, lästes titlarna igenom och de titlar som inte stämde överens med syftet för detta examensarbete, valdes bort. Därefter gjordes ett andra urval genom att läsa igenom abstrakten. De artiklar som valdes bort efter att abstrakten hade lästs igenom, fokuserade huvudsakligen på MSM med icke etnisk minoritets bakgrund eller stigma kring HIV positiva män. Många artiklar var studier gjorda på MSM med missbruk av olika droger. Andra orsaker till att artiklar valdes bort, var att studiernas syfte var att uppnå epidemiologiska och demografiska data kring HIV prevalens eller andra STI, eller att studierna fokuserade på den mentala hälsan hos MSM. Bland de artiklar som valdes bort fanns en övervägande andel

artiklar med undersökningar som *enbart* fokuserade på sexuellt riskbeteenden hos MSM, däribland ett antal studier gjorda på MSM med etnisk minoritets bakgrund. Dessa artiklar valdes bort eftersom det primära syftet inte var att undersöka hur männens sexuella beteende påverkades av stigma och diskriminering.

Efter en genomläsning av abstrakten kvarstod 12 artiklar i urvalet (Tabell 1). Då antalet artiklar (=12) inte var tillfredsställande, gjordes vidare sökningar med sökorden "MSM" och "ethnic minority" med olika kombinationer av sökord; "hiv prevention" eller "methods". Detta resulterade i många poster men inga nya artiklar relevanta för syftet. Dessa sökningar visade tydligt att databaserna i mångt och mycket överlappade varandra, samt att det inte fanns mycket vetenskaplig litteratur att tillgå i ämnet. Flera av artiklarna dök upp vid upprepade tillfällen på olika sökord i de båda databaserna.

Utav de 12 artiklar som valts ut, fanns tre kinesiska artiklar. Efter konsultation med handledaren, beslöts att dessa artiklar skulle få ingå i litteraturstudien. Argumentet för detta var att trots att dessa inte tog upp stigma och diskriminering relaterat till etnicitet i västvärlden, var dessa artiklar ändå relevanta för syftet i och med att de beskrev stigma och diskriminering relaterat till heteronorma värderingar och traditioner. Ytterligare ett skäl var att två av de tre studierna uppfyllde kriterierna för att kunna besvara det andra syftet som handlade om val av metod i forskning på målgruppen. Bristen på artiklar föranledde också valet av ytterligare en artikel där åldersgränsen för målgruppen understeg 18 år. Även denna artikel valdes för att kunna besvara syftet med val av metod.

Antalet artiklar var fortfarande otillfredsställande för att kunna göra en bra analys, därför gjordes en manuell sökning genom att gå igenom valda artiklars referenser. Genom att göra detta beslöts att ta med två artiklar baserade på samma studie och gjorda av samma forskningsteam;

- *Sexual risk as an outcome of Social oppression: Data from a Probability Sample of Latino Gay men in three U.S cities.* Díaz, R.M., Ayala, G., Bein, E. (2004)
- *The impact of Homophobia, poverty, and racism on the mental health of gay and bisexual Latino men: findings from 3 US cities* (Diaz et al, 2001)

Anledningen att ta med dessa, trots att studierna var baserade på samma urval och metod, berodde på två faktorer. Dels att båda studierna var baserade på en diskriminerings- och stigma skala som senare fungerat som en mall till andra stigma studier. Den andra orsaken var att studierna trots sina likheter, bidragit med olika resultat, relevanta för syftet i denna studie. Den ena artikeln undersökte sambandet mellan social diskriminering och mental hälsa, medan den andra diskuterade sambandet mellan social diskriminering och risken att smittas av HIV. Slutligen gjordes en kvalitetsbedömning enligt rekommendationerna i Forsberg och Wengström (2008). Rekommendationerna består bland andra av två checklistor i slutet av boken, vilka underlättar värderingen i urvalet av kvantitativa och kvalitativa artiklar. Checklistorna består av frågor och punkter som går igenom, exempelvis finns frågor kring studiernas syfte och metoder (a a). Antalet artiklar uppgick nu till 14 stycken (Tabell 2).

Analys och bearbetning av data

För att analysera vad internationell forskning säger om stigmatisering och diskriminering relaterat till MSM med etnisk minoritetsbakgrund, lästes artiklarna igenom vid upprepade

tillfällen för att därigenom försöka finna likheter och skillnader samt återkommande teman. Metoden som använts har varit att försöka fokusera på de beskrivningarna som ges av själva stigmatiseringen och diskrimineringen och därmed försöka finna skildringar av hur detta kan se ut, uttrycka sig och upplevas av männen själva. Inga försök att kvantifiera dessa upplevelser har gjorts.

Vid identifiering av urvalsmetoderna i studierna har designen som använts för att nå MSM med etnisk minoritets bakgrund beaktats, till exempel om urvalet varit strategiskt eller slumpmässigt. Vidare har själva urvalet granskats, exempelvis i vilka länder männen har sin härkomst och vilka kriterier som använts vid själva urvalet. För att analysera de olika datainsamlingsmetoderna och mätmetoderna som använts, har Forsberg och Wengströms bok (2008) använts som hjälp. I boken ges utförliga beskrivningar av olika metoder som vanligtvis brukar användas vid kvantitativ och kvalitativ forskning, bland andra beskrivs urval, datainsamlingsmetoder och olika mätinstrument (a a).

RESULTAT

I tabellen (Tabell 2) redovisas de 14 artiklar som slutligen inkluderats i resultatet och därmed i den befintliga litteraturstudien. Försättningsvis kommer resultaten att redovisas och diskuteras genom att refereras till de referensnummer som anges bredvid varje artikel i tabellen (Tabell 2). Först kommer en genomgång av studiernas metoder i enlighet med syftet och frågeställningarna att göras, detta innebär att *urvalsmetod* och själva *urvalet* beskrivs, samt de *datainsamlingsmetoder* och *mätinstrument* som använts vid de olika studierna. Efter detta, analyseras resultaten av vad de internationella artiklarna beskrivit om *stigma* och *diskriminering* relaterat till MSM med etnisk minoritets bakgrund.

I tabellen anges de kvalitativa artiklarna med en stjärna*, de artiklar som är både kvalitativa och kvantitativa anges med två stjärnor** och slutligen anges de kvantitativa artiklarna med tre stjärnor***.

Tabell 2. Artiklar i den systematiska litteraturstudien

Artikel	Syfte	Urval, Metod	Resultat
1) Liu & Choi (2006) Kina * <i>Experiences of Social Discrimination among Men Who have sex with Men in Shanghai, China</i>	Att identifiera bakomliggande faktorer till stigmatisering av homosexualitet och beskriva hur individer reagerar på stigmatisering och diskriminering.	Över 18 år Haft sex med en annan man Boende i Shanghai N=30	97 beskrivningar på erfarenheter av stigma och diskrim. relaterat till homofobi. 4 orsaker ("källor") knutna till erfarenheterna.
2) Kraft et. al (2000) USA * <i>Finding the "community" in community-level HIV/AIDS</i>	Att få en ökad förståelse för hur samhörighet i lokala nätverk och grupper ser ut	18-29 år Afro-am. haft sex med män under senaste 6. N= 76	Dubbla minoriteter. Inte identifikation med vita gay. Stigmatisering, diskriminering ifrån Afro amerikanska

<i>interventions: Formative Research with young African American men who have sex with men</i>	bland unga afro- amerikanska MSM.	Intervjuer	lokalsamhället.
3) Nemoto et. al (2003) USA * <i>Hiv risk and prevention among Asian/Pacific islander Men who Have Sex with Men: Listen to Our stories</i>	Att undersöka de sociala, kulturella och psykologiska faktorer som bidrar till både högre risk och skydd att smittas av HIV.	Självidentif. Sydostasiat Självidentif. homo- bisexuell eller MSM. 18 + N=38 Fokus grupper	Dubbla identiteter, Homofobi inom sociala nätverk, rasism inom gay nätverk. Etniska stereotyper.
4) Wilson & Yoshikawa (2004) USA * <i>Experiences of and responses to social discrimination among Asian and pacific islander gay men: their relationship to HIV risk</i>	Att studera erfarenheter av- och reaktioner på social diskriminering bland sydostasiatiska män.	Självidentif.d Sydostasiat homo-, bisexuell, queer... Ålderskrav ej angiven, i resultat framgår mellan 23- 46 år. N= 23 Halvstrukturerade intervjuer	27% erfarenheter av diskriminering inom gay rörelsen, 21%, offentliga platser, 14% inom familjen, 11% arbete/skola, 9% och 8% inom asiatiska lokalsamhället, och asiatiska gay samhället. Former av diskriminering: 16% Homofobi, 45% rasism, 11% anti invandrar fientliga uttalanden. 16% baserat på stereotypisering; "passiv" och "underdånig".
5) Han (2008) USA* <i>A qualitative exploration of the relationship between racism and unsafe sex among Asian pacific islander Gay men</i>	Att argumentera för att rasism gentemot sydostasiatiska män leder till osäkrare sexuella beteenden.	Sydostasiatiska män 22-50 år N=15 Intervjuer	Rasism; primära erfarenhet av vita gay rörelsen. Mindre möjligheter att kräva säker sex. I strävan att få ett förhållanden, tar på sig de förväntade konstruerade rollerna (passiv, underdånig)
6) Malebranche et. al (2001) USA* <i>Race and sexual identity: perceptions about medical culture and healthcare</i>	Att undersöka de sociala faktorer som påverkar eller hindrar afro- amerikanska män att uppsöka hälso- och sjukvård.	Män med afrikansk bakgrund 18 år och över. Engelsk talande Självidentifierad som MSM N=81 fokus gr.	Att vara afro amerikan huvudsakliga anledningen till diskriminering. Stereotypa bilder som aggressiva svarta män. Social isolering ifrån familj. Önskan om förståelse för deras kultur inom hälso-

<i>among black men who have sex with men</i>			sjukvård.
7) Ramirez-Valles & Brown (2003) USA * <i>Latino's Community involvement in HIV/AIDS: organizational and Individual perspectives in Volunteering</i>	Att undersöka motiv till- och konsekvenser för homosexuella män med latinamerikansk bakgrund som aktiverar sig i olika lokala sociala organisationer & nätverk relaterade till HIV/AIDS.	Latinamerik. MSM 23-48 år N=13 Organisationer N=62 Intervjuer	Stigma mot HIV/AIDS och homosexualitet, en orsak att inte vara aktiv i org. Som arbetar med dessa frågor. Rasism inom organisationerna, ett hinder.
8) Miller et. al (2005) USA ** <i>Sexual diversity among black men who have sex with men in an inner-city community</i>	Att få en ökad förståelse för hur sexualiteten ser ut bland afro-amerikanska män.	18 år och äldre. N=21 Kvalitativa och kvantitativa intervjuer och fokus gr.	Ansträngningar att försöka "passa in" enl. maskulina normer. Etnicitet inte dominerande ämne men vanligt. Alla sexuella partners svarta. I gay klubbar, separata sektioner.
9) Liu et. al (2008) Kina *** <i>Assessment of the Chinese version of HIV and homosexuality related stigma scales</i>	Att utveckla ett mätinstrument som mäter stigma relaterat till MSM och riskbeteenden.	18-45 år. analsex med en eller fler män senaste året. Bott i Shenzhen mer än tre mån. innan undersökn. N= 350 män Intervjuer	Cronbach's alpha; 0,85, 0,78 och 0,79 för allmänhetens stigma gentemot homosexuella, själv attribuerad stigma, resp. allmänhetens stigma gentemot HIV. Tre stigma skalorna statistiskt signifikanta.
10) Neilands et. al (2008) Kina *** <i>Assessment of stigma towards homosexuality in China: A study of men who have sex with men</i>	Att utveckla ett mätinstrument som mäter MSMs erfarenheter av stigma, samt dess samband med risk beteende.	Män 18 år och över. Haft sex någon gång med en annan man. Levde i Shanghai vid tiden för studien. N = 477 Enkät	"Perceived stigma" och "enacted stigma". Låg reliabilitet perceived stigma ($\alpha = 0.45$) medan reliabiliteten på enacted stigma tillfredsställande ($\alpha = 0.69$)

11) Evans et. al (2008) Storbrit. *** <i>Characteristics of Gay and Bisexual Men who Drop Out of a web survey of sexual behaviour in the UK</i>	Att detaljerat undersöka vilka män som droppar av en Internetbaserad undersökning om sexuellt beteende.	Män 18 år och över. Män som haft sexuell kontakt med en annan man under senaste året. Avdropp; N= 597 Internetbaserad enkät	MSM från etniska minoriteter, de som var mindre öppna med sin sexualitet och rapporterat om att ha haft sex med både män och kvinnor mer benägna att droppa av än vita MSM. Båda (P < 0.01). MSM etnisk minoritet var mindre öppna med sin sexualitet än "vita" av droppare (P < 0.001).
12) Stueve et. al (2001) USA *** <i>Time- Space Sampling in Minority Communities: Results with young Latino men who have sex with men</i>	Att undersöka deltagande av unga latinamerikanska män i metoden "Time-Space Sampling"	Alla män 15-25 år Pilot studien; N= 153 Metod studien; N=247 intervjuer	Deltagarantalet mindre på "icke-gay" arenor, trots att spenderat mer än två ggr. så mycket tid på dessa arenor än övriga. "Icke-gay" arenor relativt kostsamma för att få data på unga MSM.
13) Diaz et al. (2004) USA *** <i>Sexual risk as an outcome of Social oppression: Data from a Probability Sample of Latino Gay men in three U.S cities</i>	Att i ett urval av latinamerikanska män undersöka sambandet mellan individuella erfarenheter av socialt förtryck och risker att smittas av HIV.	Självdef. Latinam. etnicitet. Män icke heterosexuella. Första gångs besökare på arenan under veckan. Bostadsort där urvalet gjordes N=912 Intervju (kvant)	Män med sexuell riskbeteende rapporterade mer erfarenhet av homofobi, rasism och ekonomiska svårigheter. Högrisk beteende också mer kopplat till erfarenheter av rasism.
14) Diaz et. al (2001) USA *** <i>The impact of Homophobia, poverty, and racism on the mental health of gay and bisexual Latino men: findings from 3 US cities</i>	Att undersöka sambandet mellan social diskriminering (inkl. ekonomisk) och effekterna på mental hälsa bland själv identifierade latinamerikanska bi- och homosexuella män.	Självdef. Latinam. etnicitet. Män icke heterosexuella. Första gångs besökare på arenan under veckan. Bostadsort där urvalet gjordes N=912 Intervju (kvant)	91% hört att homosexuella inte är normala, 70% känt informantens homosexualitet skämmer ut och sårar/skadar dennes familj. 35 % illa behandlade p.g.a. etnicitet. 26% känt sig obekväma i den vita gay rörelsen. 62% blivit sexuellt objektifierade p.g.a. etnicitet.

Två artiklar (13, 14) är de som valdes manuellt. Utav 14 studier är tio gjorda i USA (2-8, 12-14), tre i Kina (1, 9, 10) och en studie i Storbritannien (11). Utav de 14 studierna, hade sju studier en kvalitativ design (1-7), medan en studie använde sig av både kvalitativ och kvantitativ metod (8). Sex studier använde enbart kvantitativ metod (9-14).

Metoder som har använts vid studier på MSM med etnisk minoritetsbakgrund

Urval och urvalsmetod

Urvalet i de olika artiklarna bestod av män med varierande etniska bakgrunder. I tre av de amerikanska artiklarna (3-5) bestod det sammantagna urvalet av män ifrån Filipinerna, Kina, Vietnam, Hawaii, Taiwan, Japan, Korea, Thailand samt en blandning av olika etniciteter, däribland "vit". Männerna i dessa artiklar omnämndes som "API's" vilket på engelska står för "Asian and Pacific Islander". På svenska kommer hädanefter översättningen att vara *Sydostasiater*. I tre av de amerikanska studierna (2, 6, 8) bestod urvalet av män kallade för "Black americans" eller "Afro americans" som på svenska fortsättningsvis kommer att kallas för *afro amerikaner*. Av de tio amerikanska studierna, bestod urvalet i fyra av dessa, av Latinamerikanska män, "Latinos" (7, 12, 13, 14). Endast i en artikel (7) framgick att de latinamerikanska männen kom ifrån México, Puerto Rico, El Salvador, Panama och Colombia. I de övriga artiklarna (12-14) framgick inte i vilka latinamerikanska länder männen hade sin bakgrund. I den engelska studien som analyserat vilka män som droppat av en Internet undersökning (11), framgick inte heller något specifikt ursprung utan endast att urvalet innefattade etnisk minoritet. Urvalet i de kinesiska studierna (1, 9, 10) var alla kineser.

I fem studier (1, 2, 9, 10, 11) framgick att ett av kriterierna för att bli utvald till undersökningen var att männen haft sex med andra män "någon gång", senaste året eller senaste halvåret. Alla tre kinesiska artiklar (1, 9, 10) hade den sexuella akten mellan män som ett urvalskriterium. Förutom de artiklar som hade krav på att männen skulle ha haft sex med en annan man för att kunna ingå i studien, fanns de studier som istället hade sexuell identifikation som ett kriterium till att bli utvald. I alla artiklar utom en (12) var männen 18 år eller äldre. I den amerikanska studien (6) gjord på afro amerikaner framgick kriteriet på att informanterna skulle kunna tala engelska.

I flera av de kvalitativa studierna kontaktades informanterna via olika arenor som exempelvis HBT organisationer med etnisk minoritetsbakgrund, organisationer som arbetade med HIV frågor, barer, bastuklubbar, parker, nätverk och personliga kontakter. Forskarna sökte upp de arenor där MSM med etnisk minoritetsbakgrund befann sig och i flera fall gjordes fält undersökningar under längre perioder för att hitta och definiera dessa platser. En av studierna (8) använde sig av ett redan befintligt urval ur en pågående kohortstudie.

Utav de 14 studierna, var det endast den engelska studien (11) som använde sig av Internet för att få tag på informanter. I denna studie användes annonseringar om studien som poppade upp med jämna mellanrum på chatrum och internetsidor. De som var intresserade att delta i undersökningen kunde då klicka in sig på själva studien (11). Studiens syfte var att analysera de som droppade av undersökningen, och i resultaten framgick bland andra att MSM från etniska minoriteter och de som var mindre öppna med sin sexualitet var mer benägna att droppa av studien än "vita" MSM ($P < 0.01$).

Andra urvalstekniker som använts i studierna var Respondent Driven Sampling (RDS), en form av snöbollsmetod (9), medan tre andra studier (12-14) använde sig av en metod kallad Time- Space Sample och Time Space Probability Sample. Metoden är enligt artiklarna baserad på tre steg eller fler. Först görs ett slumpmässigt urval av de arenor och platser där målgruppen träffas och vistas. Därefter väljs slumpmässigt en speciell dag och tid på arenan ut och tredje steget innebär att besöka den slumpmässigt valda arenan under den slumpmässigt valda dagen och tiden, för att därefter systematiskt fråga de som besöker platsen om de vill delta i undersökningen (12). I en av undersökningarna (12) kom man fram till metoden är bra för att nå ut till undanskymda målgrupper men att den också är relativt tidskrävande och kostsam.

Datainsamlingsmetoder och mätinstrument som har använts

Fem av de sju kvalitativa studierna (1, 2, 4, 5, 7) använde personliga intervjuer, antingen halvstrukturerade eller ostrukturerade. Vid de andra två kvalitativa studierna (3, 6) användes diskussioner i fokus grupper med två underlättare i varje fokus grupp. Den amerikanska studien av både kvalitativ och kvantitativ karaktär (8), använde flera metoder till att insamla data, nämligen fokus grupper, personliga halvstrukturerade intervjuer, samt kvantitativa data ifrån enkäter och strukturerade intervjuer.

Av de kvantitativa artiklarna använde fem utav sex studier (9, 10, 11, 13, 14) enkäter. Några använde enkäterna vid strukturerade intervjuer. En utav dessa enkäter var webbaserad (11) och användes för att i detalj analysera vilka män som droppet av en enkätundersökning om sexuellt beteende relaterat till HIV.

I de båda artiklarna av Díaz et. al (13, 14) användes en enkät för att mäta huruvida homofobi, rasism och fattigdom påverkade latinamerikanska MSMs mentala hälsa (14), och sexuella risk beteenden (13). Denna enkätundersökning föregicks av fokus grupps diskussioner som transkriberades för att därmed kunna skapa ett bättre och mer trovärdigt mätinstrument inför den kvantitativa studien. I enkäten som sedan användes i den kvantitativa undersökningen, ingick 11 frågor som mätte informantens erfarenhet av homofobi, rasism och fattigdom. En fråga som ställdes var exempelvis följande: *När du växte upp, hur ofta kände du att din homosexualitet sårade och skapade skam känslor hos din familj?* Tio utav frågorna mätte informantens erfarenhet av rasism som barn och vuxen, här kunde en fråga se ut på följande sätt; *I sexuella relationer, hur ofta har du känt att män uppmärksammar dig mer för din ras eller etniska härkomst, än för den du är som person?* Enkäten besvarades genom personliga intervjuer (13, 14) med 912 informanter i tre olika städer i USA.

En av de kinesiska studierna (10) använde som utgångspunkt det mätinstrument som gjorts av Díaz et al (13, 14) men anpassade detta efter kinesiska förhållanden. Även denna skala hade testats innan användning och i denna pilotundersökning ingick 12 personer, däribland flera kinesiska MSM. Skalan fokuserade på stigma och innehöll två kategorier; *perceived stigma* och *enacted stigma*. *Perceived stigma* förklarades av författaren som;

.../ items that measure a perception of societal disapproval of homosexuality and its consequences .../ (10, s.841)

Denna kategori innehöll punkter som mätte informantens uppfattningar och erfarenhet av samhällets syn på homosexualitet som exempelvis hur ofta informanten hört att homosexuella

inte är normala, eller hur ofta respondenten ifråga hade känt att han skämt ut- eller sårat sin familj på grund av sin homosexualitet. *Enacted stigma* mätte mer direkt diskriminering eller stigmatisering, exempelvis hur ofta informanten blivit slagen, eller förlorat jobbet på grund av sin homosexualitet (10). 477 MSM deltog sedan i undersökningen baserad på denna skala. Reliabiliteten på resultaten av *Enacted stigma* var tillfredsställande ($\alpha = 0.69$) (10).

I en annan kinesisk studie (9) där man försökt skapa en stigma skala, delades skalan in i tre olika kategorier, varav två kategorier är relevanta att ta upp i föreliggande studie, nämligen *Public homosexual stigma* och *Self homosexual stigma*. *Self homosexual stigma* mätte den självattribuerade stigmat, exempelvis om informanten någon gång önskat att denne inte hade varit homosexuell eller om informanten önskat att denne kunde ha attraherats mer av kvinnor. *Public Stigma* däremot, mätte informantens erfarenheter och uppfattningar om samhällets syn på homosexuella (9).

Beskrivningar samt uttryck av stigmatisering och diskriminering

Först görs en genomgång över de arenor och människor som männen känner sig stigmatiserade och diskriminerade av. Därefter följer en analys av resultaten baserat på frågeställningarna om hur stigmatiseringen och diskrimineringen gentemot MSM med etnisk minoritets bakgrund uttrycker sig och visar sig. Under denna punkt har upprepade teman identifierats, varpå dessa har egna underrubriker.

Av vilka kände sig männen stigmatiserade och diskriminerade?

I nästan alla studier (1-10, 13, 14) framgick att MSM med etnisk minoritets bakgrund kände sig diskriminerade och stigmatiserade av olika människor i deras närhet. Var och vem diskrimineringen kom ifrån var delvis beroende på om man diskriminerats för sin etniska bakgrund eller för sin sexuella identitet.

Männen i flera av de amerikanska artiklarna kände sig diskriminerade av den vita gay rörelsen på grund av sin *etniska härkomst* (2 - 7, 13, 14), framförallt återkom detta i de kvalitativa studierna som gjorts på Sydostasiatiska män (3-5). I en av dessa studier, där man kodat olika erfarenheter av diskriminering, upplevdes diskriminering inom den vita gay rörelsen vara den mest frekventa erfarenheten och stod för 27 % av erfarenheterna jämfört med 14 % ifrån den egna familjen (4). Att diskrimineras på grund av etnisk härkomst upplevdes även komma ifrån olika organisationer som arbetade med frågor relaterade till HIV prevention (5, 7), samt material med Hiv förebyggande budskap som spreds till män ur målgruppen (5). Vidare visade resultaten ifrån en av artiklarna (6) att männen upplevde att hälso- och sjukvården diskriminerade dem på grund av både etnicitet och sexuell identitet. Stigmatisering och diskriminering på grund av *sexuell identitet* upplevdes i flera artiklar komma ifrån den egna etniska gruppen (2, 3, 4, 6), eller ifrån familjen och vänner (3,4, 6). I övrigt nämndes kyrkan i två studier på afro amerikanska män, som en diskriminerande instans (8, 6). I två artiklar nämndes att männen även kände sig diskriminerade och stigmatiserade av den egna gay rörelsen med samma etniska bakgrund (2, 4).

I de kinesiska artiklarna (1, 10, 9), framkom inga resultat angående stigma relaterat till MSM med etnisk minoritets bakgrund, däremot framkom i dessa att männen upplevde föräldrar,

familj, vänner, arbete och samhället i övrigt som källor och orsaker till att de diskriminerades för sin homosexualitet.

Subtil diskriminering och uppdelning relaterat till etnicitet

De amerikanska artiklarna beskrev i några fall den vita gay rörelsens diskriminering som subtil och icke-påtaglig. Två av studierna gjorda på sydostasiatiska män (3,5) gav exempel på detta genom att belysa de asiatiska männens låga visibilitet eller frånvaro i media riktad mot homosexuella män. Enligt dessa studier framkom att den vite anglo amerikanske mannen var normen, samt framstod som det sexuella idealet. Som exempel på detta följer några av informanternas uttalanden i artiklarna;

The gay community to me is White. That's all we see on the media, that's all we see on TV...(3, s.11)

I feel more or less invisible in the sence where I see the media portrayal of gay men and they're usually White...I don't see very many Asian people portrayed as gay men... (3, s.11)

Within the gay press, the "idealized" images are uniformly white men, white male bodies are presented as desirable while other bodies are marginalized or objectified (5, s.832)

Beskrivningar av ett fysiskt avstånd och fysiska uppdelningar mellan olika etniska grupper av MSM framgick i några artiklar;

/.../ people identify with others like themselves, so there will be separate sections where men will meet, often based on their own racial, ethnic, or cultural identities (8, s.130)

When we had our gay pride parade, a lot of Black children [MSM] told me they weren't going. I asked why they felt that they were not part of the community and they felt like that was the only day Blacks were allowed to interact with White homosexuals and get along and that's the only day they're allowed in certain clubs and things like that (2, s.433)

I en studie gjord på latinamerikanska MSM och sociala organisationer (7) framkom att rasism gentemot latinamerikanska MSM existerade på tre olika sätt. Citatet nedan åsyftar de små möjligheter som latinamerikanska män tycks ha att avancera och få stimulerande uppgifter inom olika organisationer;

Volunteer's activities may be defined or assigned based solely on assumed ethnic factors (e.g translating, answering calls in Spanish) (7, s.102)

Vidare diskuteras i artikeln hur segregeringen av bostadsorterna och sammansättningen av personalen i de olika organisationerna är ett sätt på vilket rasismen visar sig;

Some CBOs whose staff or service population is predominately White, may not be perceived as welcoming of people of color. A third means is the racial neighbourhood segregation, which affects access to resources (7, s.102)

Stereotypa bilder och objektifiering baserat på etnicitet

Ett återkommande tema i de amerikanska studierna gjorda på sydostasiatiska män var stereotypa bilder och objektifiering av männen på grund av den etniska bakgrunden (3-5). I en av de kvalitativa studierna (4) undersöktes olika typer av diskriminering och det framkom att diskriminering baserad på stereotypa bilder om ”passivitet” och ”underdånighet” i sexuella sammanhang uppgick till 16 % av den erfarna diskrimineringen och denna erfarenhet var därmed lika vanlig som erfarenheter av homofobi bland männen. Männen kände sig diskriminerade på grund av att många inom den vita gay rörelsen öppet uttalade eller behandlade männen som passiva, underdåniga och feminina i sexuella sammanhang och relationer. Några citat ifrån två olika artikelförfattare beskriver detta:

/.../ stereotypes within the gay community depict API men as submissive, nonconfrontal, and eager to take the bottom (receptive anal) role in sex’ (3, s.13)

/.../ it was obvious that there was a huge expectation for gay Asian men to take the sexually submissive role of insertee (bottom) to gay white men (5, s.835)’.

Även bland HIV förebyggande organisationer och i det HIV förebyggande materialet förekom reproduceringar av stereotypa bilder baserade på männens etniska härkomst och föreställningar om exotiska kulturer. Detta beskrevs av en informant som återberättade vad man diskuterat under ett möte angående material som skulle distribueras bland sydostasiatiska MSM (5). Under mötet kom någon med förslaget att ha ”kulturkompetenta” paroller på HIV materialet, vilket förorsakade kommentarer och ogillande:

/.../ tag lines like ”Miso horny” or ”Roll up your eggroll”. This is the stuff they come up with...They think if they throw some chopsticks on it, it becomes Asian enough. I have news for them, chopstick don’t make it culturally competent (5, s.832).

Även i en av studierna gjorda på afro amerikanska män framkom existensen av stereotypa bilder om dem (6). Till skillnad mot de stereotypa bilderna som reproducerades om sydostasiatiska män som passiva, underdåniga och feminina, visar citaten nedan på att de afro amerikanska männen sågs som aggressiva och oseriösa:

...So when you approach somebody, they think that you’re going to automatically cross them in a very aggressive, intimidating way. You’re black first (6, s.99)

As being a young black male, if I would come and say something’s wrong with me, they [medical providers] would say, “Oh, look at this, you know they probably just hip-hoppin’ and screwin’ down...” (6, s.101)

Uttryck av stigmatisering och diskriminering relaterat till sexuell identitet

I en av de kinesiska studierna med kvalitativ design (1) framkom att det inom den kinesiska kulturen fanns starka normer och värderingar kring manligt-kvinnligt och familjen. Detta bidrog till att flera informanter inte vågade komma ut med sin sexuella identitet på grund av rädsla för att förlora föräldrarnas förtroende och tillit, eller på grund av rädsla att stötas bort (1). En av informanterna beskrev sin mors attityd om homosexualitet:

'She completely disagree with it. No mother ever wishes her child to be homosexual... (1, s 28)'

Även rädsla för att befläcka familjens rykte eller förlora deras respekt och stötas ut ur familjegemenskapen, ansågs vara en orsak till att inte våga komma ut med sin sexuella identitet. Även i en studie gjord på afroamerikanska män (6) ger en av informanterna uttryck för den stigmatisering han känt av ifrån sin religiösa familj:

I think the biggest betrayal that I faced is the one that comes from my own family. The fact that most of the people in my immediate family have religious beliefs that are contrary to the [homosexual] lifestyle I live' (6, s.100)

Stigmatiseringen kunde också uttryckas genom tystnad och genom försök att "lägga på locket" (3):

Being Asian and being gay, you don't talk about it...There's lot of stigma in the Asian community...If you're gay, you're not fulfilling the family obligation... (3, s.11)

Stigmatiseringen och diskrimineringen uttrycktes även direkt och verbalt i en av studierna (6). En av informant berättade om när han gått på läkarbesök och läkaren ställde frågan om när han sist haft analsex. Informanten ger läkaren ett svar, varpå läkaren replikerar:

'Well you know, the anus really isn't made for that' (6, s.102)

Ett liknande exempel, även detta ifrån hälso- och sjukvården talar för existensen av verbala och direkta uttryck av diskriminering:

'Well, if you stop the homosexual sex, you could live longer' (6, 102)

DISKUSSION

Resultatdiskussion

Denna litteraturstudie visar på att de flesta av studierna som inkluderats kommer ifrån USA, detta avspeglades också i träffarna på sökorden i de båda databaserna. Det är naturligtvis svårt att dra generella slutsatser, men i enlighet med detta tycks USA tillsammans med Kina vara ett föregångsland i studier om stigma och diskriminering relaterat till MSM, vilket kanske inte är så förvånande med tanke på att det i USA finns stora etniska grupper. Ett intressant fynd är att tre utav studierna som har stigma i sitt syfte, kommer ifrån Kina. Detta avspeglar förmodligen också situationen i landet. Enligt en av studierna (10), står MSM för ca 7.4 % av Hiv fallen i Kina och samtidigt tycks traditionella familjevärderingar och normer vara starka, vilket leder till att MSM stigmatiseras (1,10).

Alla artiklar utom fyra (3, 4, 5, 7) föll inom ramen för de kriterier som Forsberg och Wengström (2008) nämner angående de etiska aspekter som bör beaktas vid en litteraturstudie. Det vill säga att artiklarna i metod delen beskrev att de använt sig av informerat samtycke eller att studien fått tillstånd ifrån en etisk kommitté. Övriga fyra artiklar togs trots detta med i resultatet då de publicerats i vetenskapliga artiklar och genomgått en peer review. Med tanke på etiska överväganden, bör resultat som tyder både för och emot en hypotes presenteras i en litteraturstudie (a a). I resultaten av denna litteraturstudie framkom inga direkt motstridiga uppgifter angående stigma och diskriminering, vilket kan bero på att det inte finns mycket forskning inom området men också att syftet med föreliggande examensarbete var att undersöka vad internationell forskning beskriver om stigma och diskriminering relaterat till målgruppen, därför låg fokus på just beskrivningar inom ämnet, av hur männen upplevde stigmatiseringen och från vem och vilka de kände sig diskriminerade av.

Metoder vid studier på MSM med etnisk minoritetsbakgrund

Urvalet i studierna som gjordes i USA bestod av MSM ur tre olika etniska grupper, nämligen latinamerikanska -, sydostasiatiska -, och afro amerikanska män. Med tanke på att många män i gruppen MSM inte vågar eller vill vara öppna var antalet informanter vid de flesta kvalitativa studierna relativt många, i en av studierna uppgick antalet exempelvis till n=81 (6). Detta beror förmodligen till stor del på att det i USA finns etablerade organisationer inom de etniska grupperna som arbetar med HIV prevention och med MSM (HBT) frågor riktade mot de specifika etniska grupperna, vilket underlättar möjligheterna att få tag på män ur målgruppen. Detta framkom vid flera tillfällen då det i studierna gjordes beskrivningar av hur man hade gått till väga för att få tag på informanter. Ytterligare ett skäl till det relativt höga antalet informanter kan vara att vissa bostadsområden och arenor i större städer i USA domineras av specifika etniska grupper vilket underlättar uppsökandet av arenor där männen befinner sig, något som också framkommer i studierna. Några av de amerikanska studierna gav ekonomisk kompensation, exempelvis US \$ 60 (4) för två timmars intervju. Detta kan ha underlättat att få tag på informanter, så till vida att det kan ha kompenserat för förlorad arbetstid, eller kostnader för transport. Även om forskarna i många fall har varit tvungna att använda sig av komplicerade och långdragna metoder för att få tag på informanter (se exempelvis 14 och 12), så visar studierna trots detta att det i USA finns specifika arenor där MSM med etnisk minoritets bakgrund vistas och att dessa i många fall är identifierbara.

Många av studierna använde sig av traditionella metoder, som exempelvis snöbollsmetoden eller strategiskt urval, för att få tag på informanter till studierna. Endast en av studierna använde sig av Internet baserad metod för att nå ut till MSM (11). Anledningen till detta kan vara att Internetanvändning i forskningssyfte är en relativt ny metod, samtidigt som flera av studierna var kvalitativa och därmed hade som mål att få djupare och mer ingående information kring beskrivningarna av stigma och diskriminering. Att beakta i detta sammanhang är de resultat som framkommit i studien som analyserat de män som droppet av internetundersökningen (11). Resultaten här pekade på att "av- droppen" av MSM bland andra var relaterade till etnisk minoritet ($p < 0.01$). Studiens resultat talar för svårigheten att lyckas engagera MSM med etnisk minoritetsbakgrund i studier om sexuellt beteende (11) men detta behöver inte innebära att internet inte kan fungera som en arena för att få tag på informanter ur målgruppen. Att män droppet av en undersökning som denna kan bero på frågorna och syftet i studien, som i det här fallet var relaterade till sexuella beteenden.

Beskrivningar av stigma och diskriminering

Något förvånande var de resultat som framkom i majoriteten av de amerikanska studierna, nämligen att MSM med etnisk minoritets bakgrund i USA huvudsakligen upplevde stigmatisering och diskriminering ifrån den vita gay rörelsen. Att diskriminering förekommer inom HBT kretsar förvånar inte, däremot att denna diskriminering tycktes vara den mest frekventa för många av MSM med etnisk minoritetsbakgrund. De amerikanska studierna visar att detta upplevs som ett stort problem av många MSM med etnisk minoritets bakgrund, inte minst framkommer detta i Díaz et al's kvantitativa studie som gjorts på 912 informanter (14).

En förklaring till att diskriminering ifrån den vita gayrörelsen blir så tydlig i förhållande till andra källor av diskriminering, kan bero på att MSM med etnisk minoritets bakgrund rör sig i kretsar av homosexuella män, däribland "vita" homosexuella män och därmed blir just denna form av diskriminering mer påtaglig. Många av MSM med etnisk minoritets bakgrund kanske har klippt av sina band till familj och sociala nätverk inom den egna etniska gruppen, vilket leder till att de inte konfronteras med stigmatiseringen ifrån dessa källor i samma utsträckning som ifrån den vita gay rörelsen. I de kinesiska studierna däremot, blir stigmatisering ifrån familjen av naturliga skäl mycket mer påtaglig. Intressant i sammanhanget är att det i de amerikanska kvalitativa studierna inte framkom något uttalat om våld riktat mot männen ifrån den egna familjen.

Den vita gayrörelsens diskriminering av sydostasiatiska MSM tycks vara särskilt stark genom stereotypiseringen och objektifieringen av de sydostasiatiska männen. Möjligtvis beror detta på att det i resultaten inte ingick några kvalitativa studier på MSM med afro amerikansk- och latinamerikansk bakgrund där dessa frågor undersökts i tillräcklig utsträckning, eller med samma metod och frågor. Men det kan också bero på att de sexuella rollerna – och därmed makt aspekterna - mellan angloamerikanska och sydostasiatiska män ser annorlunda ut jämfört med relationer mellan angloamerikanska och afroamerikanska män. I studierna på de sydostasiatiska männen framkommer att de sexuella rollerna bland homosexuella män är baserade på konstruerade föreställningar om könsroller om manligt och kvinnligt. I enlighet med detta blir därför den vite anglo amerikanska mannen "den maskuline" och därför den åtråvärde, medan de sydostasiatiska männen får rollen som "de feminina" och därför blir till den icke- åtråvärde (5).

Förförståelse och metoddiskussion

Då forskning kring ämnet är begränsat, var den personliga förförståelse huvudsakligen baserad på tidigare samtal och intervjuer med personer ur målgruppen, samt de personer som arbetar eller har kontakt med män ur målgruppen. Dessa möten och samtal pågick under praktikperioden och utifrån dessa erfarenheter väcktes intresset för att undersöka hur stigma och diskriminering gentemot MSM med etnisk minoritets bakgrund såg ut. I samband med detta blev det också tydligt att det fattades faktabaserad kunskap om målgruppen och att kultur ofta fick fungera som en förklaringsfaktor till varför männen var stigmatiserade och inte vågade vara öppna med sin sexuella identitet. Detta är de bakomliggande orsakerna till varför stigma och diskriminering studerats som fenomen i föreliggande examensarbete.

Syftet med denna litteraturstudie har varit att undersöka vad internationell forskning beskriver om stigma och diskriminering i förhållande till MSM med etnisk minoritets bakgrund. Litteraturstudien har genomförts med ett systematiskt och rigoröst förfarande som dokumenterats ingående under metod delen. Urvalet av artiklar har bestått i vetenskapliga artiklar som genomgått en kvalitetsgranskning innan det slutliga urvalet gjordes. Artiklarna har lästs igenom ett flertal gånger och beskrivningar av stigma och diskriminering har strukits under och jämförts med övriga artiklar som valts ut. Slutligen har teman som exempelvis stereotypa bilder och subtila former av stigmatisering och diskriminering identifierats.

Fördelarna med att använda en systematisk litteraturstudie som metod är att metoden kan bidra till att ge en översikt över det befintliga kunskapsläget inom ett område, samt de eventuella kunskapsluckor som kan finnas inom ett forskningsfält (Backman, 2008). Genom denna systematiska litteraturstudie har det blivit tydligt att det finns kunskapsluckor inom detta fält, inte bara i Sverige utan även på internationell nivå. Det finns generellt få studier gjorda i ämnet stigma och diskriminering av MSM med etnisk minoritets bakgrund och de flesta av dessa studier har gjorts i USA. Något förvånande var att det inte hittades någon europeisk studie som var relevant i förhållande till syftet om stigma och diskriminering. Med hjälp av denna litteraturstudie har det alltså blivit tydligt att temat är brisfälligt studerat, men också att forskning kring ämnet är snedfördelat rent geografiskt.

Bristerna med denna litteraturstudie har varit flera; Den ena är att trots en mängd olika kombinationer av sökord i enlighet med syftet, var det svårt att få ett tillfredsställande antal artiklar. En av orsakerna till detta är att det även på internationell nivå tycks finnas en brist på vetenskapliga artiklar kring temat "MSM, etnicitet, stigma och diskriminering". Detta blev framförallt synbart då det vid upprepade tillfällen och vid olika kombinationer av sökord i de båda databaserna, återkom samma artiklar relaterade till båda mina syften.

Ytterligare en brist med denna litteraturstudie är att själva begreppen stigma och diskriminering omfattar väldigt många uttryck, beskrivningar och upplevelser, vilket ibland har komplicerat själva urvalet av artiklar. Beskrivningar av stigma och diskriminering relaterat till målgruppen har i många fall varit fokuserade på enbart HIV eller sexuella riskbeteenden, vilket inte varit syftet med föreliggande examensarbete. Däremot innebar detta att väldigt många artiklar omfattade dessa teman då sökorden "stigma" och "social diskriminering" användes, således fick abstrakten och ibland hela artiklar gås igenom flera gånger innan ett första urval kunde göras. Några av de artiklar som valdes ut tar förvisso upp temat stigma och diskriminering relaterat till sexuellt riskbeteende, men dessa artiklar - till skillnad mot de artiklar som valdes bort - problematiserar temat stigma och diskriminering och därmed ligger inte fokus i artikeln *enbart* på den sexuella handlingen.

En annan nackdel är att det vid analys av data inte använts några vetenskapliga kriterier på innehålls analys utan analysen har begränsats till repeterade genomläsningar av artiklarna, samt understrykningar baserade på egen förståelse av texten, vilket naturligtvis påverkar trovärdigheten av fynden.

Enligt Forsberg och Wengström (2008) bör innehållet under diskussionen vara så objektivt som möjligt, samtidigt som en balanserad jämförelse bör göras mellan likheter och skillnader jämfört med tidigare forsknings resultat inom området. Att göra en balanserade jämförelse med tidigare forskning inom området har inte varit möjligt i denna litteraturstudie, detta beror på att det inte finns någon tidigare vetenskaplig forskning inom området i Sverige samtidigt som den internationella forskningen inom området varit en del av syftet i föreliggande examensarbete och således ingår i resultatet.

Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Resultaten i denna i denna undersökning kan inte sägas ha hög reliabilitet eftersom resultatet förmodligen skulle bli ett annat under en litteratursökning av databaserna vid ett senare tillfälle. Eftersom det varje månad tillkommer nya artiklar i databaserna är det troligt att antalet poster förändras trots att samma sökord används. Ytterligare en aspekt som påverkar reliabiliteten och validiteten är att begreppen stigma och diskriminering tolkats i sitt sammanhang i artiklarna, samt med den förförståelse som författaren av detta examensarbete har samtidigt som det vid analys av data har inte har använts något mätinstrument. Sammantaget innebär detta att trots rigoröst och systematiskt förfarande, finns möjligheten att en annan person skulle tolka begreppen och kontexten på ett annat sätt. Urvalet av artiklarna och genomläsningen av dessa har gjorts av endast en person vilket också påverkar både validiteten och reliabiliteten av resultaten i detta examensarbete och med detta som bakgrund är slutsatsen att det inte går att tala om en generaliserbarhet av detta resultat. Det bör dock nämnas att validiteten av en studie inte bara är kopplad till datainsamlingsmetoden, utan även till hur forskaren lyckas fånga det som är mångtydigt och motsägelsefullt (Patel & Davidson, 2003) och i detta hänseende har mångtydighet framkommit genom att olika beskrivningar och skildringar av stigma samt diskriminering beskrivits och presenterats. Resultaten ger en ökad förståelse och kunskap över hur stigma och diskriminering kan uttrycka sig gentemot MSM med etnisk minoritets bakgrund samt en kartläggning över de mätinstrument som använts vid mätning av stigma och diskriminering. Denna information kan vara till hjälp vid eventuella framtida studier.

SLUTSATS

De metoder som använts vid studierna i denna litteraturstudie är ofta traditionella metoder som exempelvis personliga intervjuer och fokus grupps diskussioner. Antalet deltagare har varit högt med tanke på målgruppen och detta beror förmodligen på att det finns tydliga arenor där MSM med etnisk minoritetsbakgrund vistas. Några intressanta fynd har visat att det utvecklats stigma skalor i både USA och Kina och att man med hjälp av dessa skalor haft möjlighet att mäta stigma och social diskriminering i relativt stor omfattning.

MSM med etnisk minoritets bakgrund diskrimineras och stigmatiseras av många människor och instanser. Genom denna litteraturstudie har det blivit särskilt tydligt att stigma och diskriminering av MSM med etnisk minoritets bakgrund är ett befintligt problem i USA och att denna diskriminering ofta kommer ifrån män i den vita gayrörelsen. De vita männen

använder sig av stereotypa bilder och objektifiering i sin diskrimination gentemot MSM med etnisk minoritetsbakgrund. Denna litteraturstudie har också tydliggjort att den vetenskapliga forskningen kring stigma och diskriminering relaterat till MSM med etnisk minoritets bakgrund är bristfällig och geografiskt snedfördelad då inga studier om stigma och diskriminering av gruppen i övriga västvärlden har gjorts. Även om de beskrivningar som gjorts inte är helt överförbara på svenska förhållanden, så kan fynden i detta examensarbete bidra till att ge en insikt i hur stigmatisering och diskriminering kan upplevas ifrån MSM med etnisk minoritetsbakgrund även i Sverige. Mer forskning kring målgruppen är nödvändig och denna studie har visat att den europeiska forskningen är bristfällig inom området. Vi behöver utökad kvalitativ forskning där beskrivningar av stigma och diskriminering framkommer så att vi därmed får en ökad förståelse av fenomenet men vi behöver också kvantitativ forskning i form av skalor där stigma mäts och kartläggs i målgruppen.

REFERENSER

Ambjörnsson, F (2006). *Vad är queer?* Stockholm: Natur och Kultur

Avrahami, D (2007). *Vi dansar inte på bordet. Lesbiska invandrarkvinnor i Sverige: stigmatisering & stolthet.* Linköpings universitet: Pickabook Förlag.

Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser.* Lund: Studentlitteratur.

Diskrimineringsombudsmannens Ordlista (2009). *Diskriminering.* Hämtad 2009-05-04 från <http://www.do.se/Fakta/Ordlista/>

Forsberg, C. & Wengström, Y. (2008). *Att göra systematiska litteraturstudier. Värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning.* Stockholm: Natur och Kultur

Goffman, E (1990). *Stigma. Notes on the Management of Spoiled Identity.* Harmondsworth : Penguin Books.

Landstinget förebygger aids (LAFA) 4:98 *Sexo Completo.* Stockholm.

Länsstyrelsen Västra Götalands län 2005:46. *Arbete med ungdomar som utsätts för hedersrelaterat våld p.g.a. sin sexuella läggning.*

Parker, R. & Aggleton, P. (2002). *HIV/AIDS-related Stigma and Discrimination: A conceptual framework and an Agenda for Action.* USAID, Population Council.

Patel, R. & Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera e undersökning.* Lund: Studentlitteratur

Pellmer, K & Wramner, B (2001). *Grundläggande folkhälsovetenskap.* Korotan, Ljubljana, Slovenien: Liber AB.

Preston, D.B, D'augelli, R.D, Kassab, C.D, Starks, M.T (2007) The relationship of stigma to the sexual risk behaviour of rural men who have sex with men, *Aids Education and Prevention, 19(3)*, 218-230.

Riksförbundet För Sexuellt Likaberättigande (2006). "Det trodde jag inte om Sverige" *En studie om arbetsmarknadssituationen för HBT personer med etnisk minoritetsbakgrund.* IN – projektet, för et inkluderande arbetsliv.

Riksförbundet För Sexuellt Likaberättigande (2009). *GIMA synliggör homosexualitet i invandrargrupper.* Hämtad 2009-04-08 från <http://www.rfsl.se/?p=3815&aid=8527>

Riksförbundet För Sexuellt Likaberättigande *Migration och asyl.* Hämtad 2009-05-13 från <http://www.rfsl.se/?p=4054>

Statens Folkhälsoinstitut 2006:08. *Hälsa på lika villkor? Hälsa och livsvillkor bland hbt-personer.*

- Smittskyddsinstitutet (2009). *Statistik för hivinfektion*. Hämtad 2009-05-04 från <http://www.smittskyddsinstitutet.se/statistik/hivinfektion/?t=com&p=12628#statistics-nav>
- Socialstyrelsen 2008:126:78. *Nationell kommunikations strategi för det förebyggande arbetet mot hiv, sexuellt överförbara infektioner och vissa blodburna sjukdomar*.
- Socialstyrelsen (2009). *Förebyggande arbete mot hiv och STI. Män som har sex med män*. Hämtad 2009-05-12 från www.socialstyrelsen.se/Amnesord/folkhalsa/HIV-STI/specnavigation/arbete_mot/msmfakta.htm
- SOU 2001:10. *Barn i homosexuella familjer. En jämförelse mellan amerikanska och svenska attityder till homosexualitet och homosexuella personer*. SOU 2001:10, del 3, Bilaga 2.
- SOU 2006:78 *Svenska empiriska studier av sambandet mellan diskriminering och psykisk och fysisk ohälsa bland utlandsfödda* s. 35-83. Ingår i *Hälsa, vård och strukturell diskriminering. Rapport av utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering*. Stockholm.
- Statens folkhälsoinstitut (2009). *Folkhälsopolitikens elva målområden*. Hämtad 2009-06-09 från <http://www.fhi.se/sv/Om-oss/Folkhalsopolitikens-malomraden/>
- Statens folkhälsoinstitut (2009). *Skydd mot smittspridning*. Hämtad 2009-06-09 från <http://www.fhi.se/sv/Om-oss/Folkhalsopolitikens-malomraden/7-Skydd-mot-smittspridning/>
- Statens folkhälsoinstitut (2009). *Sexualitet och reproduktiv hälsa*. Hämtad 2009-06-09 från <http://www.fhi.se/sv/Om-oss/Folkhalsopolitikens-malomraden/8-Sexualitet-och-reproduktiv-halsa/>
- Statens Folkhälsoinstitut 2002:4 ...*som en kamel med två pucklar. Om homosexuella invandrare i Sverige*. Statens Folkhälsoinstitut.
- Svenska Akademien (2009) *Stigma, stigmatisera*. Hämtad 2009-05-19 från <http://www.svenskaakademien.se/web/Ordlista.aspx>
- Västra Götalandsregionen Regionen (2009): *Att förebygga HIV och andra sexuellt överförbara infektioner i Västra Götaland*. Hivprevention i Västra Götaland, Göteborg.
- WHO. (2008). *Prevention and treatment of HIV and other sexually transmitted infections among men who have sex with men and transgender populations. Report of a technical consultation 15-17 September 2008*, Geneve, Schweiz.

Artiklar i litteraturstudien

- Díaz, R.M., Ayala, G., Bein, E. (2004) Sexual risk as an outcome of Social oppression: Data from a Probability Sample of Latino Gay men in three U.S cities. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 10, 255-267
- Díaz, R.M., Ayala, G., Bein, E., Henne, J., Marin, B.V. (2001) The impact of Homophobia, poverty, and racism on the mental health of gay and bisexual Latino men: findings from 3 US cities. *American Journal of Public Health*, 91, 927-932

- Evans, A.R., Wiggins, R.D., Bolding, G., Elford, J. (2008) Characteristics of Gay and Bisexual Men who Drop Out of a web survey of sexual behaviour in the UK. *AIDS Behaviour*, 12, 957-963
- Han, C. S. (2008). A qualitative exploration of the relationship between racism and unsafe sex among Asian Pacific Islander Gay men. *Archive of Sexual Behaviour*, 37, 827-837
- Kraft, J. M., Beeker, C., Joseph P., Stokes, J.P., Peterson, J.L. (2000). Finding the "community" in community- level HIV/AIDS interventions: Formative Research with young African American men who have sex with men. *Health Education and Behaviour*, 27, 430-441.
- Liu, H., Feng, T., Rhodes, A.G., Liu, H. (2009). Assessment of the Chinese version of HIV and homosexuality related stigma scales. *Sexually Transmitted Infections*, 85, 65-69
- Liu, J.X. & Choi K. (2006) Experiences of Social Discrimination among Men Who have sex with Men in Shanghai, China. *Aids Behaviour*, 10, 25-33
- Malebranche, D.J., Peterson, J.L., Fullilove, R.E., Stackhouse, R.W. (2004) Race and sexual identity: perceptions about medical culture and healthcare among black men who have sex with men. *Journal of the National Medical Association*, 96, 97-107
- Miller, M., Serner, M., Wagner, M. (2005) Sexual diversity among black men who have sex with men in an inner-city community. *Journal of Urban Health*, 82, 126-134
- Neilands, T.B., Steward, W.T., Choi, K.H. (2008) Assessment of stigma towards homosexuality in China: A study of men who have sex with men. *Archive of Sexual Behaviour*, 37, 838-844
- Nemoto, T., Operario, D., Soma, T., Bao, D., Vajrabukka, A., Crisostomo, V. (2003). Hiv risk and Prevention Among Asian/Pacific Islander Men Who Have Sex With Men: Listen to Our Stories. *Aids Education and Prevention*, 15, 7-20
- Ramirez-Valles, J. & Brown, A.U. (2003). Latino's Community involvement in HIV/AIDS: organizational and Individual perspectives on Volunteering. *Aids Educaion and Prevenion*, 15, 90-104
- Stueve, A., O'Donell, L.N., Duran, R., San Doval, A., Blome, J. (2001) Time- Space Sampling in Minority Communities. Results with young Latino Men Who have Sex with Men. *American Journal of Public Health*, 91, 92-926
- Wilson, P.A. & Yoshikawa, H. (2004). Experiences of and responses to social discrimination among Asian and Pacific Islander gay men: their relationship to HIV risk. *Aids Education and Prevention*, 16, 68-83